

нометний старт із транспортного контейнера, ампулізація паливних систем та багато інших. Ці ідеї були втілені в життя вже після смерті Михайла Кузьмича, чії славетні традиції на чолі відомого Конструкторського бюро «Південне» чудово продовжили академіки нашої Академії наук Володимир Федорович Уткін та Станіслав Миколайович Конюхов.

Спадщина М.К. Янгеля — це величезний науковий та проектно-виробничий потенціал, гордість нашої держави, її сьогодення та майбутнє. Завдяки доробкам ученого, розвинутих його однодумцями, учнями та послідовниками, Україна гідно представлена серед космічних держав світу, бере активну участь у спільних міжнародних проектах з виводу космічних апаратів на навколоремну орбіту.

СЛОВО ПРО ЯНГЕЛЯ

Доповідь голови Державного космічного агентства України
Ю.С. Алексєєва

Сьогодні ми відзначаємо сторіччя з дня народження видатного вченого і мислителя, головного конструктора ракетно-космічних систем академіка Михайла Кузьмича Янгеля, творця і першого керівника дніпропетровського Конструкторського бюро «Південне». В далекі 50–60-ті роки ХХ сторіччя завдяки неабиякому таланту й особистим якостям він став в один ряд з першопрохідцями вітчизняного і зарубіжного ракетобудування.

Створені М.К. Янгелем об'єкти ракетно-космічної техніки свідчать про його видатний конструкторський хист, уміння знаходити швидкі і неординарні рішення в складних умовах розвитку ракетної техніки. Простота ракетних конструкцій при високих льотно-технічних характеристиках, надійність функціонування і зручність в експлуатації зробили ці об'єкти основою ракетного озброєння військ стратегічного призначення — ракетно-ядерного щита. Викликає захоплення швидкість творчого мислення М.К. Янгеля, різноманіття розроблених ним ракетних комплексів і від-

сутність проектів, які не знайшли застосування. Спадщина М.К. Янгеля така велика, що і в наш час його конструкторські ідеї становлять, і обґрунтовано, значну частину ракетного потенціалу.

З самого початку діяльності на посаді головного конструктора в Дніпропетровську М.К. Янгель формує основи тісного співробітництва між КБ і заводом, що виразилося в розгортанні експериментального виробництва необхідних для відпрацювання вузлів і агрегатів на серійному заводі. Ця сформована на багато років практика розвивалася і вдосконалювалася, що забезпечувало виготовлення нових зразків ракетної техніки швидкими темпами й економічними способами. Завод-виробник став повноправним співавтором їх створення. Плоди цієї співпраці стали великим історичним досягненням і для КБ, і для заводу, і для всього вітчизняного ракетобудування. Без перебільшення можна сказати, що визначальний вплив на формування й успішний розвиток Конструкторського бюро «Південне» і «Південного машинобудівно-

го заводу» багато років справляли Михайло Кузьмич Янгель і директор заводу Олександр Максимович Макаров, імена яких заслужено присвоєно цим флагманам вітчизняного машинобудування.

У ці роки бурхливо розвивається плідна співпраця КБ і заводу з Академією наук України і Союзу, галузевими інститутами; створюється Дніпропетровський фізико-технічний інститут, який став на довгі роки кузницею кадрів дніпропетровських ракетобудівників. М.К. Янгелю належить великий внесок в організацію різноманітних досліджень з аеродинаміки, балістики, матеріалознавства та багатьох інших проблем розвитку цієї нової галузі — однієї з вершин сучасного науково-технічного прогресу. Так зусиллями Михайла Кузьмича Янгеля в місті на Дніпрі було створено ракетно-космічний комплекс.

Дніпропетровський ракетно-космічний комплекс за роки свого існування створив чотири покоління бойових ракетних комплексів стратегічного призначення, п'ять типів космічних носіїв, понад сімдесят типів космічних апаратів. Космічні носії «Зеніт-2», «Зеніт-3SL», «Циклон-2», «Циклон-3», «Дніпро» тепер відомі у всьому світі. Науково-технічна та виробнича діяльність комплексу істотно вплинула на розвиток цього та інших регіонів України. Створена М.К. Янгелем кооперація українських наукових і промислових підприємств у Києві, Харкові, Новокраматорську, Павлограді та інших містах, до якої входили також підприємства Російської Федерації, успішно працює і тепер.

Під керівництвом М.К. Янгеля виросла велика плеяда талановитих інженерів і конструкторів, керівників підприємств і організацій. Це була команда, здатна реалізовувати

найскладніші, просто неймовірні проекти. Багато колишніх працівників КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля стали видатними вченими, державними діячами. Після смерті Михайла Кузьмича майже двадцять років КБ очолював його соратник Володимир Федорович Уткін, академік АН України та Росії, а з 1990 по 2000 рік — директор ЦНДІМаш. Зі стін КБ вийшли Президент України Л.Д. Кучма, академіки НАН України С.М. Конюхов (генеральний конструктор КБ «Південне» у 1991–2011 роках), В.П. Горбулін (секретар Ради національної безпеки і оборони України), В.В. Пилипенко (директор Інституту технічної механіки НАН України), академік РАН Ю.П. Семенов (генеральний конструктор ВАТ «Ракетно-космічна корпорація «Енергія» ім. С.П. Корольова» у 1989–2005 рр.) та багато інших.

Як і в попередні роки, успіхи в ракетно-космічній сфері — це копітка робота з пошуку пріоритетів, праця багатьох колективів, фахівців, вчених, менеджерів, які щиро захоплені і впевнені в необхідності працювати на межі невідомого. Для отримання бажаного результату ця робота іноді розтягується на роки. Шлях тернистий, складний і навіть небезпечний, але він винагороджується небувалим прогресом у розвитку всього людства. Тому космонавтика не може бути рутинною, звичайною справою. Потрібні неймовірні проекти, місії, які захоплювали б дух, особливо у талановитій та енергійній молоді, яка має прагнути участі в таких роботах. Її здобутки будуть найкращим пам'ятником Михайлу Кузьмичу Янгелю.

Побажаймо ж новому поколінню дослідників і підкорювачів космосу успіхів на цьому шляху!